

תוספת דבורי בומבוס לשיפור פוריות וגודל פרי באגס

חוקרים: רפי שטרן ודורון שניידר

בשנים האחרונות מצאנו כי לדבורי הבומבוס יש פוטנציאל לשפר את גודל הפרי ע"י הגדלת מספר הזרעים. בשנת הניסוי האחרונה (2010) מצאנו כי יש להם יכולת לשפר גם את אחוזי החנטה, וע"י כך להגדיל את מספר הפירות הסופי בקטיפ. תופעה זו נראתה עוד קודם לכן, אך היא בלטה מאוד ב-2010 בה שיעור תקינות ביציות הפרחים היה נמוך מאוד לאחר החורף החם של 2009/10. כתוצאה מכך נוצרו מעט זרעים בכל הפירות אך במיוחד בפירות הביקורת, מה שגרם לנשירתם הרבה יותר בהשוואה לטיפולי הבומבוס בהם פוטנציאל ההפריה היה גבוה יותר.

מטרת הניסוי: המשך בחינת הרעיון של שיפור היבול וגודל הפרי, דרך הגדלת מספר הזרעים בפרי ע"י תוספת של דבורי בומבוס למטע האגס.

הניסויים נערכו בשלושה מטעים שונים: יונתן שבדרום הגולן, ראש פינה שבעמק וברעם שבגליל. בכל מטע נבחנו שני הזנים המסחריים – ספדונה וקוסציה. כוורת דבורי הדבש הוכנסו בכל החלקות בדירוג וביחס סופי של 4:1, כפי שעשינו עד היום במסחר. כוורת דבורי הבומבוס הוכנסו ב"טיפול הבומבוס" כשבוע לפני תחילת הפריחה (18/3/11) ביחס אופטימלי שנמצא (1:1) = כוורת אחת לדונם).

במטעי ראש פינה וברעם נמצא יתרון בולט מאוד לטיפולי דבורי הבומבוס בשני הפרמטרים שנבדקו – יבול ומספר זרעים לפרי ובשני הזנים.

בברעם היו יבולי הספדונה גבוהים הרבה יותר (31 ק"ג/עץ), ולמרות זאת התקבלה תוספת ניכרת ביותר ביבול הכללי, שנבעה שוב משיפור ההאבקה שהביא להרבה יותר זרעים בפרי (עליה מ-1.9 בביקורת ל-4.8 בטיפול הבומבוס).

גם בזן קוסציה שבשני המטעים הנ"ל נמצאה עליה גדולה במספר הזרעים לפרי, שהביאה לתוספת משמעותית של יבול דרך הגדלת מספר הזרעים.

לאחר 6 שנות ניסויים עם דבורי בומבוס באגס נראה שזהו אכן טיפול חשוב והכרחי לשיפור ההאבקה, במיוחד כאשר האביב איננו יציב והטמפ' השוררות במהלך הפריחה עלולות להיות נמוכות מ-15° מלולות בעננות, רוחות, גשמים וכו'.

עורך ראשי

דר' דוד כהן

עריכה ועיצוב

זמיר עשור

מערכת

אלקנה בן ישר, מנשה כהן, שלומי כפיר, איריס אדרי.

כתובת המערכת

בית מיג"ל, א.ת. דרומי קרית שמונה

מרכז מידע:

mop-zafon.org.il

דואר אלקטרוני

iris@migal.co.il

1. בכל שלושת המטעים היתה השנה, 2011, פעילות דבורי דבש נמוכה ביותר – ממוצע של 2 דבורים/עץ/דקה בלבד בהשוואה לממוצע רב-שנתי של 5-7 דבורים/עץ/דקה. הסיבה לכך – מזג אוויר

